

ADALYA

(AYRIBASIM/OFFPRINT)

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YILLIĞI
THE ANNUAL OF THE SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA
Vehbi Koç Vakfı
Suna-İnan KIRAÇ Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Enstitüsü Yıllık Dergisi
Yönetim Yeri: Barbaros Mh. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 Antalya Tel: +90 242 243 42 74
Faks: +90 242 243 80 13 E-posta: akmed@akmed.org.tr
Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın **Sayı:** XIX - 2016
Yayıncı Sertifika No: 25840

Sahibi: Vehbi Koç Vakfı Adına Erdal YILDIRIM
Sorumlu Müdür: Kayhan DÖRTLÜK
Yapım: Zero Prodüksiyon Ltd.
Abdullah Sokak No. 17 Taksim 34433 İstanbul
Tel: +90 212 244 75 21 www.zerobooksonline.com
Baskı: Oksijen Basım ve Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
100. Yıl Mah. Matbaacılar Sit. 2. Cad. No: 202/A Bağcılar-İstanbul
Tel: +90 (212) 325 71 25 Fax: +90 (212) 325 61 99
Sertifika No: 29487

ISSN 1301-2746

Bilim Danışma Kurulu / Editorial Advisory Board

Hâluk ABBASOĞLU	Gönül ÖNEY
Ara ALTUN	Mehmet ÖZDOĞAN
Oluş ARIK	Mehmet ÖZSAİT
Jürgen BORCHHARDT	Urs PESCHLOW
Thomas CORSTEN	Felix PIRSON
Jacques DES COURTILS	Scott REDFORD
Vedat ÇELGİN	Denis ROUSSET
Nevzat ÇEVİK	Martin Ferguson SMITH
İnci DELEMEN	R. R. R. SMITH
Refik DURU	Oğuz TEKİN
Serra DURUGÖNÜL	Gülsün UMURTAK
Hansgerd HELLENKEMPER	Burhan VARKIVANÇ
Frank KOLB	Michael WÖRRLE
Wolfram MARTINI	Martin ZIMMERMAN

Adalya, **A&HCI** (Arts & Humanities Citation Index) ve **CC/A&H** (Current Contents / Arts & Humanities) tarafından taranmaktadır.

Adalya is indexed in the **A&HCI** (Arts & Humanities Citation Index) and **CC/A&H** (Current Contents / Arts & Humanities).

Hakemli bir dergidir / A peer reviewed Publication

Editörler / Editors

Kayhan DÖRTLÜK
Tarkan KAHYA
Remziye BOYRAZ SEYHAN
Tuba ERTEKİN

İngilizce Editörleri / English Editors

İnci TÜRKOĞLU
Mark WILSON

Yazışma Adresi / Mailing Address

Barbaros Mah. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 ANTALYA-TURKEY
Tel: +90 242 243 42 74 • Fax: +90 242 243 80 13
akmed@akmed.org.tr
www.akmed.org.tr

İçindekiler

Hande Bulut <i>Karain Mağarası Örnekleri Işığında Bark Extractor (Ağaç Kabuğu Soyucu): Yeni Bir Öneri</i>	1
Emma L. Baysal <i>Beadwork in a Basket: An Ornamental Item from the Final Halaf Level of Mersin Yumuktepe</i>	17
Gonca Dardeniz <i>Cultic Symbolism at the City Gates: Two Metal Foundation Pegs from Tell Atchana, Alalakh (Turkey)</i>	31
S. Gökhan Tiryaki <i>Demir Çağ Milyas Mezarlıkları ve Ölü-Gömme Gelenekleri Üzerine Bir Ön-Değerlendirme</i>	51
Pınar Bursa Sturtevant <i>Eskiçağ'da Anadolu'nun Güney ve Batısında Yer Alan Bölgelerde Balık ve Balıkçılık</i>	75
Laura Slatkin <i>Sophocles' Antigone and the Paradoxes of Language</i>	95
Hüseyin Sami Öztürk <i>Myra'dan Lykia Birliği Rabibi Platon ile Ailesinin Onurlandırılması</i>	103
Ebru N. Akdoğu Arca <i>Lykia'ya Özgü Bir Kavram Olarak Sitometroumenoi Andres'i Plinius'un X, 116/117. Mektupları Işığında Yeniden Değerlendirme</i>	115
Murat Tozan <i>Some Remarks on the Date of Caesar's Capture by Cilician Pirates</i>	133
Hakan Öniz <i>Demre Beymelek Gölü'nde Sualtında Kalmış Liman ve Yapı Formları</i>	151
Işıl R. Işıklıkaya-Laubscher <i>Perge Mozaik Atölyeleri ve Akdeniz Havzası Mozaik Ekolleri İçerisindeki Yeri</i>	169
Mark Wilson <i>Saint Paul in Pamphylia: Intention, Arrival, Departure</i>	229
Hatice Pamir – Nilüfer Sezgin <i>The Sundial and Convivium Scene on the Mosaic from the Rescue Excavation in a Late Antique House of Antioch</i>	251

Elmon Hañer	
<i>Kilikya Ermeni Prensiği'nin İkinci Başkenti Anavarza</i>	281
Cemal Bali Akal	
<i>Rencontres Méditerranéennes autour de Spinoza.</i>	
<i>Asaf Hâlet, Pessoa, Calvino... et l'inconnue Maria Barbas</i>	313
Marko Kiessel – Sevinç Kurt – Yasemin Mesda	
<i>The Abandoned Khan of Louroujina, Cyprus: A Case Study of a Vanishing Building Type</i>	323
Erin L. Thompson	
<i>J. Paul Getty's Motivations for Collecting Antiquities</i>	349
Kemal Reha Kavas	
<i>Akdeniz Yaylalarında Transbümant Mekân Örüntülerinin Karşılaştırmalı Analizi:</i>	
<i>Belgeler Işığında Antalya (Türkiye) ve Abruzzo (İtalya)</i>	367
François Hartog	
<i>La présence du témoin</i>	397

Myra'dan Lykia Birliği Rahibi Platon ile Ailesinin Onurlandırılması

Hüseyin Sami ÖZTÜRK*

Gerek Myra gerekse Andriake'de devam eden kazılar, hem Lykia hem de Küçükasya tarihinin geneli bakımından önemli belgelerin gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır¹. Andriake'de bölgenin ilk sinagogunun ortaya çıkarılması ve buradan gelen yazıtlar² ile Myra Yahudi cemaatine mensup kişilerin tanınması ya da Iulius-Claudius İmparator Sülalesi için Andriake'de limanın tam önünde konumlandırılmış sebasteionun kazısı çerçevesinde, Tiberius'un oğlu Drusus'un "Myralıların kurtarıcısı ve hayırhahı Caesar" ve Limyra'da ölen Augustus'un torunu Genç Gaius'un "İmparator ve Genç Tanrı" olarak onurlandırıldıkları iki yeni yazıtın ele geçmiş olması gibi³.

2011 yılında Myra'da yapılan kazılarda tiyatronun dışında sahne binasının arka duvarının hemen önünde yeni bir onurlandırma anıtı ortaya çıkarılmıştır (Res. 1-2). Tarafımızdan 72 envanter numarası ile kaydedilen yazıtlı dört ayrı bloktan oluşan bu anıt, Platon adlı bir rahip ile babası Polyperkhon ve oğlu II. Platon için ölümlerinden sonra yaptırılmıştır. Harf karakterlerinden yola çıkılarak yazıtın Geç Hellenistik-Erken Roma dönemlerine tarihlendiği söylenebilir: Kappa'nın yan ayakları ve epsilon'nun orta çizgisi kısa; ancak pi harfinin iki ayağı da eşit uzunlukta: my harfinin yan ayakları eğri verilmiş, rho harfinin ortada sağa inen kısa bir uzantısı vardır. Harf benzerliği M.S. 45-46 yıllarında dikilmiş Stadiasmus Anıtı'nda da rastlanmaktadır⁴. Dört ayrı blok üzerindeki yazıtlar řu şekildedir:

I

- [Πλάτωνα δὲ]ς τοῦ Πολυ-
2 [πέρχοντος] Μυρέα
[Ποσοσις Πολυ]πέρχοντος
4 [Μύρισσα τὸν] ἑαυτῆς υἰὸν
[μνήμης ἔνεκε]ν.

* Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Sami Öztürk, Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Göztepe Kampüsü 34722 Kadıköy, İstanbul. E-posta: hsoztrk@yahoo.com

¹ Bu yazıtı yayımlamama izin veren Myra ve Limanı Andriake Kazıları Başkanı Sayın Hocam Prof. Dr. N. Çevik'e teşekkür ederim. Bu makaleye konu olan yazıtlar, 2012 yılında Akdeniz Üniversitesi tarafından düzenlenen II. Greek-Turkish Epigraphy Symposium'unda Yrd. Doç. Dr. Filiz Dönmez-Öztürk tarafından tanıtılmıştır. Kendisinin 21 Ocak 2014'te ebediyete intikal etmesi üzerine, yazıtlar tarafımdan tekrar çalışılarak, bir makale haline getirilmiştir. Bu vesileyle Sevgili Filiz Dönmez-Öztürk'ü bir kez daha sevgi ve rahmetle anıyorum.

² Çevik v.d. 2010a, 335-366; Çevik v.d. 2010b, 169-181.

³ Öztürk 2010, 297.

⁴ Stadiasmus Anıtı'nın harf karakterleri için bk.: Şahin – Adak 2007, 10 vd.

II

- Πλάτωνα δις τοῦ Πολυ-
 2 πέρχοντος Μυρέα Ἰάσων
 Πλάτωνος Μυρεὺς τὸν τῶν
 4 εὐεργετῶν υἱὸν μνήμης
 ἔνεκεν.

III

- Πλάτωνα Πολυπέρχοντος Μυρέα Ποσοσις
 2 Πολυπέρχοντος Μύρισα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα
 καὶ ἀδελφὸν πρυτανεύσαντα Μυρέων καὶ τὰς λοιπὰς
 4 λειτουργίας τελέσαντα καὶ
 ἱερατεύσαντα τοῦ κοινοῦ μνήμης
 6 ἔνεκεν.

IV

- Πολυπέρχοντα Ἄετοῦ Ποσοσις
 2 Πολυπέρχοντος τὸν ἑαυτῆς καὶ
 Πλάτωνος πατέρα πρυτανεύσαν-
 4 τα τῆς πόλεως καὶ γυμνασιαρχήσαντα
 τῶν νεῶν μνήμης ἔνεκεν.

Çeviriler:**I**

[Poly]perkbhon kızı [Myralı Pososis], Poly[perkbhon torunu Platon oğlu] Myralı [Platon'u], kendi oğlunu [anısından ötürü] (onurlandırdı).

II

Platon oğlu Myralı Iason, Polyperkbhon torunu Platon oğlu Myralı Platon'u, euergetes'lerin oğlunu anısından ötürü (onurlandırdı).

III

Polyperkbhon kızı Myralı Pososis, kendi eşi ve kardeşi olan, Myrahlar'ın prytaneus'liğini ve tüm diğer leitourgia'ları yerine getiren ve Koinon'un rahipliğini yapmış olan, Polyperkbhon oğlu Myralı Platon'u anısından ötürü (onurlandırdı).

IV

Polyperkbhon kızı Pososis, kendisinin ve Platon'un babası olan, Aetos oğlu, kent'in prytaneus'liğini ile gençlerin gymnasiarkhes'liğini yapan Polyperkbhon'u (onurlandırdı).

Bu aile anıtı Pososis ve oğlu Iason tarafından dikilmiştir. Her dört blokta yazıt karakterlerinin aynı özellikler taşıması, anıtın aynı zamanda bir bütün olarak dikildiğini göstermektedir. Heykellerle onurlandırılan kişiler ise Pososis'in babası Polyperkhon (no. 4), eşi (ve aynı zamanda kardeşi) I. Platon (no. 3) ve de oğlu II. Platon'dur (no. 1 ve 2). Üç heykel Pososis tarafından, bir heykel ise, oğlu Iason tarafından dikilmiştir. Böylece Pososis'in oğlu ve Iason'un kardeşi II. Platon aile anıtında iki heykelle temsil ediliyordu. Heykelleri dikilen her üç kişinin anıtın yapıldığında artık hayatta olmadıkları görülmektedir.

Yazıtlarda verilen bilgiler; bu ailenin Myra kentinin önde gelen aileleri arasında olduğunu göstermektedir: Pososis'in babası Polyperkhon kentte prytaneus'lik ile neos'ların gymsiarkhes'liğini yapmıştır. Eşi ve kardeşi Platon ise prytaneus'liğin yanı sıra memleketindeki yani Myra'daki tüm önemli memuriyetleri üstlenmiş ve hatta Lykia Birliği tarafından Birliğin rahipliğiyle görevlendirilmiştir. Buradan; ailenin Platon sayesinde birlik soyluları arasına da yükseldiği anlaşılmaktadır. Platon ve Pososis'in diğer oğlu II. Platon'un çok genç yaşta vefat ettiği ve bu sebepten dolayı henüz kamu görevleri üstlenmediği anlaşılmaktadır.

Iason'un kardeşi II. Platon'un onurlandırmasında kullandığı "euergetes'lerin oğlu" kavramı dikkat çekicidir. Burada euergetes olarak hem baba II. Platon hem de diğer heykellerin dikiminden sorumlu anne Pososis tanımlanmaktadır. Bunun sebebi de eşini ve oğlunun birini kaybetmiş olan Pososis, ailesinin kentteki sosyal konumunu sürdürebilmek için kendisi euergetes rolünü üstlenmek zorunda kalmış olmasındandır.

Fragman olarak ele geçmiş olan I numaralı yazıtta (Res. 3), onurlandırılan kişinin ismi kayıptır: Ancak yazıtın 1. satırı vd.]ς τϔ Πολυ[ile diğer bloklardaki ifadelerden ötürü, onurlandırılan kişi Πλάτων olmalıdır. Aynı zamanda, αὐτῆς οἴον ifadesinden onurlandıran kişi de Ποσοσις'tir. Ποσοσις ismi Lykia'dan ilk kez belgelenen bir isim gibi görünmektedir. M.. 2.-1. yy.'da Hellen isimlerinin kullanılması moda olmasına karşın, yeni otokton isimler özellikle erkeklerde ve bazen de kadınlarda kullanılmıştır. Ποσοσις adı da belki bu türden yeni bir isim olabilir.

Myralı bir euergetes kadın olduğu anlaşılan Pososis, kentte kamusal yaşamda önde gelen bir rol oynamış olmalıdır. Zira Lykialı nl bazı kadınlar imparator klt⁵ de dhil olmak üzere kamusal yaşamda önemli roller oynamışlardır. Bunun yanı sıra önemli bağışlarda buldukları da birçok yazıt aracılığıyla bilinmektedir⁶.

Rahip Platon'un oğlu olan II. Platon'un, oğlu Iason tarafından onurlandırıldığı II numaralı yazıtta (Res. 4), II. Platon hakkında "euergetes'lerin oğlu" olması dışında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Olasılıkla II. Platon genç yaşta ölmüş olmalıdır. Bununla birlikte II. Platon'un "euergetes'lerin oğlu" olarak anılması da euergetes'liğin bir aile geleneği olduğunu göstermektedir.

⁵ Oinoanda'dan Marcia Ge ve Marcius Thoas, Lykia'dan İmparator Kültü rahibi görevini yerine getirdiği bilinen erken çifttir (IGR III 494; ayrıca bk.: Reitzenstein 2011, 169, 5.1). Bunun yanı sıra, Sidyma'daki Flavia Nanne muhtemelen bu görevi, kardeşi Flavius Menedemos veya babası ile yapmıştır (TAM II 206; Reitzenstein 2011, 179, 9.1). Myra'da Ti. Claudius eşi Erpidase *alias* Sarpedonis (CIG 4289 = LBW 1297 = IGR III 693; Reitzenstein 2011, 172, 11.1); komşu bölge olan Pisidia'dan Termessos'ta Artemion *alias* Tata da (TAM II 15; Reitzenstein 2011, 175, 16.1) İmparator Kültü rahipliği üstlenmişlerdir.

⁶ Bunlardan birisi olan Pataralı Claudia Anassa, Patara Demos'u, Boule'si ve Gerousia'sı tarafından cömertliği, vatanseverliği nedeniyle ve soylu bir ailenin mensubu olarak, n kazanma yolunda kocasının izinden gitmesi; bu uğurda hayırlı işlerle ve adaklarla kentli halkına ve ebedi gymnasiarkhes'lik için bağışlarda bulunması sebebiyle onurlandırılmıştır (Adak 1996, 129, no. 1; 130 vdd., no. 2-4 = AE 1996, 1506-1509 = SEG 46, 1715).

I. Platon'un Polyperkhon kızı Myralı Pososis tarafından onurlandırıldığı III numaralı yazıttan (Res. 5), Platon'un Myralılar'ın prytaneus'liği ve "bütün leitourgia'lar" ile rahiplik yapmış olduğu öğrenilmektedir.

Bu yazıtın 5. satırında dikkat çeken bir ifade Platon için kullanılmış olan, *ἱερατεύσαντα τοῦ κοινοῦ*'dur: Buradan rahiplik yapmış olduğu anlaşılan Platon'un rahipliğinin niteliğine ilişkin bir bilgi ise gelmemektedir. Bununla birlikte, I. Platon'un eyalet imparator kültü rahibi olmadığı söylenebilir. Bunun nedeni, Lykia'nın bir Roma eyaletine dönüşmesinden sonra eyalet imparator kültü rahipliği yapmış olan kişilerin arkhieus olarak adlandırılmasıdır.

Anıtın tarihlendiği Geç Hellenistik-Erken Roma dönemleri için Lykia'da farklı rahipliklerden söz edilebilir: Bunlardan biri Dea Roma kültü, ikincisi daha eyaletleştirme öncesinde bölgede var olduğu bilinen imparator kültü, bir diğeri Lykia Koinon'u tanrısı Apollon'un rahipliği ve son olarak da kent bazında imparator kültü rahipliğidir.

Lykia'da Dea Roma kültürünün ilk olarak Araksa'dan Orthagoras yazıtında belgelendiği bilinmektedir. Lykia Birliği'nin erken dönemine ait olan bu yazıtın tarihlenmesi konusunda bir takım tartışmalar bulunsa da yazıtın M.Ö. 2. yy.'ın ortalarına ait olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla M.Ö. 2. yy.'ın ikinci yarısından itibaren Lykia'da Dea Roma kültürünün varlığından kesin olarak söz edilebilmektedir. Bu yazıtın yanı sıra, Letoon'da bulunan ve M.Ö. 160-150 yıllarına tarihlenen Oinoanda ile Tlos arasındaki sınır anlaşmazlıklarına ilişkin bir yazıtta da Dea Roma kültürünü ilişkin bilgiler yer almaktadır: Söz konusu yazıt, Birliğin, Roma ve Apollon rahipliklerine göre tarihlendirilmiştir⁷.

Lykia Bölgesi'nden M.Ö. 2. yy.'ın ikinci yarısına ve 1. yy.'a tarihlenen epigrafik belgelere baktığımızda ne kent ne de Birlik bazında Roma Kültü rahipleri için yapılmış onurlandırmaların bulunmaması dikkat çekicidir. Yalnızca M.Ö. 2. yy.'dan bilinen Myra-Ksanthos isopoliteia antlaşmasının metninde eponymos Apollon rahibi Ptolemaios'tan sonra Roma Rahibi Daidalos'un ismi geçmektedir⁸. Bununla birlikte, Daidalos'un Birlik bazında mı yoksa kent bazında mı Roma Kültü rahibi olduğu konusu tartışmalıdır⁹. Bunun dışında, Ksanthos'tan ele geçmiş M.Ö. 2. yy. sonu ile 1. yy. başlarına tarihlenen Rhomaia Letoa Oyunları'nda zafer kazananların listesi olan bir yazıtta Birlik Rahibi'nin faaliyetleri belgelenmektedir¹⁰.

İmparatorluk Çağı'nın özellikle Birlik çapındaki Roma Rahipleri ise onur anıtlarından tanınmaktadırlar. Bunlar yazıtlarda sadece hierieus olarak geçmektedirler. Bununla birlikte, onların rahiplik yaptıklarını bildiren hierasanta ifadesinin hemen ardından söz konusu rahipliğin Lykialılar'ın Dea Roma'nın rahipliği olduğunu bildiren *θεῶς Ῥώμης* ifadesi gelmektedir¹¹. Roma Kültü rahiplerinin yalnızca hierieus olmaları dönemin Birlik çapındaki Roma Kültü'nün, eponymos Daidalos örneğinde olduğu gibi, büyük bir olasılıkla arkhieus'ler tarafından değil, hierieus'ler tarafından icra edilmekte olduğunu göstermektedir. Bu durumun Platon'un rahipliği için de söz konusu olup olamayacağı sorusunun cevabı, Thea Roma rahiplerinin yazıtlarda bu kültürün rahibi olduklarının açık bir biçimde ifade ediliyor olması nedeniyle, olumsuz olacaktır.

⁷ Rousset 2010, 6, str. 1 vd. = SEG 58, 1641, str. 1 vd.: ἐπὶ ἱερέως Ῥώμης Λυκίων τοῦ κοινοῦ Ἀρπάλου, τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος Αὐλίμου...

⁸ Bousquet – Gauthier 1994, 319-347, str. 1 vd. = SEG 44, 1218 (ἐπὶ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος Πτολεμαίου, τῆς δὲ Ῥώμης Δαιδάλου); ayrıca bk.: Reitzenstein 2011, 24.

⁹ Reitzenstein 2011, 24, dn. 3.

¹⁰ SEG 28, 1246; Behrwald 2000, 184, dn. 102.

¹¹ IGR III 474; 490; TAM II 223; FdXanth VII, 75; kent bazında ise bk.: IGR III 687.

Daha eyaletleştirme öncesi dönemde bölgede var olan bir diğer rahiplik İmparator Kültü rahipliği idi: Erken İmparatorluk Çağı'ndan itibaren Lykia'da, Roma İmparator'u Augustus, onuruna dikilen heykeller ve abartılı lakaplarla onurlandırılmasının yanı sıra, bir tanrı olarak da tapım görmüş¹²; eşi Livia ile ardılları Germanicus (M.Ö. 15-M.S. 19) ve Tiberius (M.S. 14-37) için de dinsel içerikli oyunlar düzenlenmiştir¹³. İmparator kültü Lykia Bölgesi'nde Roma Devleti'nin ilk imparatoru olan Augustus'un tanrılaştırılması ile başlamış gibi görünse de, aslında M.Ö. 30 yılında Ksanthos'ta hâlihazırda Caesar için bir tapınak bulunduğu bilinmektedir¹⁴. Erken İmparatorluk Dönemi'nin ilk imparator kültü rahipleri, Phellos'tan, Simena'dan ve Balboursa'dan tanınan İmparator Tiberius'un rahipleridir¹⁵. İlgili yazıtlarda bunların rahiplik yapmış olmalarının yanı sıra, imparatorlar (*ἀρχιερεὺς τῶν Σεβαστῶν*) ya da özel olarak hangi imparator için rahiplik yapmış oldukları açıkça belirtilmektedir.

Bugüne kadar, Myra'dan arkhieus'lik yapmış tek bir kişi bilinmektedir: İmparator Domitianus ya da Traianus zamanlarında arkhieus'lik yapmış olması gereken Ti. Claudius Ptolemaios bu görevi, eşi Lysandros kızı Aperlaili Erpidase *alias* Sarpedonis ile birlikte üstlenmiş görünmektedir¹⁶. Aperlai'dan bulunmuş olan bir yazıtta eşi Erpidase *alias* Sarpedonis tarafından kendisi için mezar yaptırılmış olduğu öğrenilen Tib. Claudius Ptolemaios, bu belgede Myra, Patara ve Aperlai vatandaşı olarak anılmaktadır. Burada Ptolemaios'un öncelikle Myra vatandaşlığının zikredilmesinden dolayı, O'nun Myra kökenli olduğu düşünülebilir. Çünkü Lykia'nın birden fazla kentinin Roma vatandaşlık hakkını taşıyan önde gelenlerinin bu vatandaşlık hakları ile birlikte anıldıkları yazıtlarda öncelik kendi kentlerinin vatandaşlıklarına verilmiştir. M.S. 1. yy. sonu 2. yy. başlarında imparator kültü rahipliği yapmış olduğu bilinen Myralı Ptolemaios'un öncesinde ve sonrasında Myra'dan başka bir imparator kültü rahibi tanımıyoruz.

Lykia'dan bilinen epigrafik belgeler içerisinde bazı kişiler için sadece hierateusanta ifadesinin geçtiği yazıtlar da vardır: Sidyma'dan aynı zamanda arkhieus'lik de yapmış olduğu bilinen Veranius Iason, Kandyba'dan Hermaios oğlu Aleksandros ve Phaselis'ten Eksakestos(?) oğlu Kolalemis onur yazıtlarında hierateusanta olarak anılmaktadırlar¹⁷. Hierateusanta ifadesinin niteliği hakkında, Ksanthoslu Veranius Eudemos, Oinoandalı C. Licinnius Marcius Thoantianus Longus, gene Oinoanda'dan C. Licinnius Marcius Thoantianus Fronto ve Licinnia Flavilla ile Kadyanda'dan C. Iulius Kalliphanes ve Sidyma'dan M. Aurelius Antipatrianus için kullanılan *ἱερατεύσαντα / ἱερατεύσας / ἱερασάμενον / ἱερέως τῶν Σεβαστῶν / ἐν τῇ πατρίδι* formülü yardımcı olmaktadır. Birlik bazında imparator kültü rahibi olmadıkları arkhieus'lik değil, sadece hierateus'lik yapmış olmalarından anlaşılın bu kişiler, imparatorların kent bazında rahipliğini yapan ve imparator kültü için bir takım görevler üstlenmiş kişiler olmalıdırlar.

Bizim yazıtımızda rahiplik yapan I. Platon'un ne Dea Roma ne de İmparator Kültü rahibi olduğu konusunda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durum I. Platon'un Koinon rahipliği yapmış olduğunu düşündürmektedir. Zira kendisini yazıtta sadece "*ἱερατεύσαντα τοῦ κοινοῦ*" olarak tanımlanması, bu rahipliği M.S. 43 yılından önce, yani Lykia'nın Roma eyaletine dönüştürülmesinden önce yapmış olduğunun kesin bir belgesidir. Dolayısıyla da anıt büyük olasılıkla

¹² IGR III 546; 719; 721 = TAM II 556; ayrıca bk.: Magie 1950, 529; Schuler 2007, 383-387.

¹³ Tlos Kenti'nde Tiberius'un annesi Livia'nın bir kültü bulunduğu bilinmektedir, TAM II 549; Germanicus onuruna Patara'da teşkil edilen kült için bk.: TAM II 420 = IGR III 680; Balboursa'daki Tiberius kültü için bk.: IGR III 474; Phellos'taki Tiberius kültü için bk.: Schuler 2005, 257-260, no. 3. Konu hk. ayrıca bk.: Magie 1950, 529; 534; Adak 2002, 132.

¹⁴ IGR III 482 = OGIS 555. Ayrıca bk.: Magie 1950, 529, dn. 45.

¹⁵ Phellos: Schuler 2005, 260 (*ἱερωσύνην Τιβερίου Καίσαρος Λυκίων τοῦ κοινοῦ*).

¹⁶ CIG 4289 = LBW 1297 = IGR III 693; Reitzenstein 2011, 172, 11.1.

¹⁷ Sidyma: TAM II 198; Kandyba: TAM II 751; Phaselis: TAM II 1202.

İmparator Claudius zamanından önce dikilmiştir. Ancak Platon'un rahipliğinin Roma rahipliği mi yoksa Apollon rahipliği mi olduğuna kesin karar vermek mümkün görünmemektedir. Claudius öncesi yazıtlardan her iki rahipliğin de eponymos Birlik rahiplikleri olduğu kesin olarak anlaşılmaktadır. Apollon rahipliği Birlik çağında M.S. 43 yılından sonraki dönemlerde de varlığını sürdürmüştür.

Yazıtın 2. satır ve devamında, I. Platon'un kendisini onurlandıran Pososis'in kardeşi ve aynı zamanda eşi (ἄνδρα καὶ ἀδελφὸν) ifade edilmektedir: Kardeşler arası evlilik çok eskiden beri Küçükasya'dan bilinen bir gelenektir. Kappadokia'dan Apollonios oğlu Sasas'ın hem eşi hem de kız kardeşi olan Hedeia için bir mezar steli yaptırdığını biliyoruz¹⁸. Bu örnekleri arttırmak mümkündür. Küçükasya'nın diğer bölgeleri dışında Lykia'dan da kardeş çiftlerin varlığı bilinmekteydi: Tlos'tan Agathokles kızı Nanna ile Agathokles oğlu Agathokles; gene Tlos'tan Leontiskos kızı Teitanis ile Leontiskos oğlu Androbios; Olympos'tan cognomen'ini bilemediğimiz Resimakhos oğlu Aurelius ile gene Resimakhos kızı Athenais ve yine Olympos'tan Paua oğlu Aurelius Artimeas ile Paua kızı Aurelia Tykhe, Lykia'dan bilinen kardeş eşlerdir¹⁹. Myra'dan tanıttığımız bu anıt yazıtı, bu çiftlere bir yenisini daha eklemiştir. Dolayısıyla Polyperkhon kızı Myralı Pososis ile Polyperkhon oğlu Platon Myra'nın bilinen ilk kardeş çiftleri olmuşlardır.

Kardeşler dışında Lykia'da kuzenler ya da akrabalar arası evlilikler de yaygındı. Lykia'nın bilinen ilk senatörü olan Marcus Arruntius Claudianus'un ilk eşi Arruntia ile kuzen oldukları bilinmektedir²⁰. Oinoandalı Licinniuslar'dan C. Licinnius Mousaios'un oğlu C. Licinnius Thoas, amcası Marcius Thoas'ın kızı olan kuzeni Licinnia Tation ile evlidir²¹. Lykia'da yaygın olan kardeşler ve kuzenler arası evlilikler kuşkusuz zengin ailelerde mal varlığının bölünmemesi düşüncesi ile ilgili idi. Ayrıca Lykia'da kentler özellikle de bölgeler arası evliliklerin sınırlı sayıda olması, tutucu Lykia toplumunun kent ve aile içi evlilikleri tercih etmesiyle ilişkilendirilebilir²².

IV numaralı yazıttan (Res. 6), Platon ve Pososis çiftinin babası Polyperkhon'un kentin prytaneus'liği ile Gençler Gymnasium'unun gymnasiarkhes'liğini yaptığını öğrenmekteyiz. Yazıttan anlaşıldığı kadarıyla, Polyperkhon, ailenin kent adına görevler üstlenmiş fertlerinden ilkidir. Lykia'daki onur yazıtlarında gymnasiarkhes'lik²³, rahip'lik, grammateus'lik ve prytaneus'lik²⁴ gibi kent memurluğu içinde övünç duyulan bir görevdi.

Myra'da kaç tür gymnasion ve mimarisinin ne olabileceğini Opramoas Anıtı yazıtından öğrenmekteyiz²⁵: M.S. 141 yılındaki yıkıcı bir deprem sonrası Opramoas Myra kentine de önemli ölçüde yardım yapmıştır. Opramoas'ın yardımlarıyla yeniden ayağa kaldırılan; ancak günümüzde yeri bilinmeyen bu gymnasion, etrafı sütunlarla çevrili bir peristylon ve onun içinde eksedralı bir stoadan ibaretti.

Myra'da hem epheboi hem gerusiai için iki ayrı tür gymnasionun varlığı bilinmektedir: M.Ö. 1. – M. S. 1. yy.'lar arasında tarihlenen bir adak yazıtından²⁶, Ptolemaios adında birisinin

¹⁸ Harper 1968, 115, no. 5. 10.

¹⁹ Tlos: TAM II 593; 636; Olympos: TAM II 979; 1122.

²⁰ FdXanth VII, 58-59.

²¹ IGR III 500 BII.

²² Bu konu hk. detaylı bilgi için bk.: Adak 2013, 459-475.

²³ Bu görev hk. bk.: Schuler 2004, 163 vdd.

²⁴ Bk.: TAM II 661; 751; 765; 838; 862; 1202; FdXanth VII, 78. Konu hk. ayrıca bk.: Jones 1940, 222.

²⁵ TAM II 905, XIX A = Kokkinia 2000, 70 vd., XIX A.

²⁶ Şahin 1999, 46 vd., no. 11 = SEG 49, 1924.

gymnasiarkes'liği zamanında, ephebarhos'luk yapanların, kendi eğitim arkadaşları için bir ölü onurlandırması yaptıklarını öğrenmekteyiz. Söz konusu yazıtta ephebos'ların yer alması Myra'da bize, bir Gençler Gymnasionu olduğunu göstermektedir. Sura Apollon Rahibi Antigonos namı diğer Myralı Lysimakhos için Myra Boule ve Demos'u tarafından yapılan bir onurlandırma yazıtında geçen Yaşlılar Gymnasionu ifadesinden, Myra'da bir de Yaşlılar Gymnasionu'nun varlığını öğrenmekteyiz²⁷.

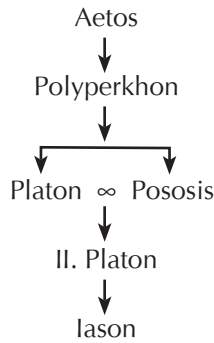
Lykialılar arasında prytaneus'lik, kent memuriyetleri içinde en önemli politik görevlerden biridir ve bu nedenle birçok onur yazıtında sıklıkla karşılaşılmaktadır²⁸. Polyperkhon şimdiye kadar, Myra'dan isim olarak bilinen en erken prytaneus'tir. Ksanthos ile Myra arasında M.Ö. 2. yy.'a tarihlenen hem isopoliteia antlaşmasından²⁹ hem de M.S. 2. yy.'a tarihlenen Sura'dan bir Apollon rahibine ilişkin onur yazıtında³⁰ geçen ifadeler, bu görevin bize kollegiyal olduğunu göstermektedir³¹. Isopoliteia antlaşma metninden anlaşılacağı üzere prytaneus'ler Myra kentinin önemli memuriyetlerinin başında gelmektedir.

Prytaneus'lik gibi bir takım kent memuriyetlerinin Hellenistik ve Roma çağlarında kentlerin belli ailelerinin tekelinde kaldığı bilinmektedir. Burada da en azından iki kuşak boyunca bu görevin aynı ailede kaldığı görülmektedir.

Gene bu blokta adı geçen Ἀετός ismi Lykia'da ilk kez belgelenmekte olup, komşu bölge Pamphylia'dan bilinmektedir³².

Burada tanıttığımız onur yazıtları bize Geç Hellenistik-Erken Roma dönemlerinde yaşamış Myralı varlıklı bir aileyi tanıtmaktadır. Sadece kent çapında birtakım memuriyetler ve hayır hizmetleri üstlenmiş görünen bu ailenin fertlerini dört kuşak boyunca takip etmek mümkün olmaktadır. Fakat I. Platon Lykia Birliği'nin eponymos rahipliğini yapmıştır; bu da bu ailenin Birlik soyluları arasına yükseldiğini göstermektedir. Ailenin fertlerinin ileriki zamanlarda kent dışında Birlik bazında da hizmetlerde bulunup bulunmadıklarını henüz bilemiyoruz. Devam eden kazıların bu ailenin ileriki nesillerine dair bilgiler veren yazıtları gün yüzüne çıkarması olasıdır.

MYRALI PLATON'UN SOYAĞACI

²⁷ Petersen – von Luschan 1889, 45, no. 82 = IGR III 714.

²⁸ Lykia'da bu görevin gelişimi hk. bk.: Gschnitzer 1973, 782 vd.

²⁹ Bousquet – Gauthier 1994, 319-347 = SEG 44, 1218.

³⁰ ... πρυτάνεων γνώμη ... (LBW 1311 = CIG 4302a; 4303h; Petersen – von Luschan 1889, 45, no. 82).

³¹ Küçükasya kentlerindeki prytaneus listeleri için ayrıca bk.: Liebenam1900, 554-556.

³² Bk.: LGPN VB, bk.: “Ἀετός”.

Kısaltmalar ve Kaynakça

- Adak 1996 M. Adak, "Claudia Anassa – Eine Wohltaeterin aus Patara", *EA* 27, 1996, 127-142.
- Adak 2002 M. Adak, "Lykia ve Roma", *Likya İncelemeleri* 1, 2002, 129-136.
- Adak 2013 M. Adak, "Claudia Iasonis, eine Asiarchin aus Lykien", *Hermes* 141, 2013, 459-475.
- AE L'année épigraphique.
- Behrwald 2000 R. Behrwald, *Der Lykische Bund* (2000).
- Bousquet – Gauthier 1994 J. B. Bosquet – P. Gauthier, "Inscriptions du Letoon", *REG* 7, 1994, 319-361.
- CIG Corpus Inscriptionum Graecarum.
- Çevik 2010 N. Çevik (ed.), *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi* (2010).
- Çevik v.d. 2010a N. Çevik – Ö. Çömezoğlu – H. S. Öztürk – İ. Türkoğlu, "Andriake Sinagogu ve Bölgede Yahudi Varlığı", bk.: Çevik 2010, 169-180.
- Çevik v.d. 2010b N. Çevik – Ö. Çömezoğlu – H. S. Öztürk – İ. Türkoğlu "A Unique Discovery in Lycia: The Ancient Synagogue at Andriake, Port of Myra", *Adalya* XIII, 2010, 335-366.
- FdXanth VII A. Balland (ed.), *Fouilles de Xanthos, VII: Inscriptions d'époque impériale du Létôon* (1981).
- Gschnitzer 1973 F. Gschnitzer, "Prytanis", *RE Suppl.* 13, 1973, 730-815.
- Harper 1968 R. P. Harper, "Tituli Comanorum Cappadocia", *AS* 8, 1968, 94-144.
- IGR Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes.
- IGSK Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien.
- Jones 1940 A. H. M. Jones, *The Greek City from Alexander to Justinian* (1940).
- Kah – Scholz 2004 D. Kah – P. Scholz (ed.), *Das hellenistische Gymnasium* (2004).
- Kokkinia 2000 C. Kokkinia, *Die Opramoas-Inschrift von Rhodiapolis: Euergetismus und Sociale Elite in Lykien* (2000).
- LBW P. Le Bas – W. H. Waddington, *Voyage Archéologique en Grèce et en Asie Mineure, fait pendant les années 1834 et 1844* (1870).
- LGPN VB J.-S. Balzat – R. W. V. Catling – É. Chiricat – F. Marchand (ed.) - T. Corsten (yrd. ed.), *A Lexicon of Greek Personal Names, Vol. VA: Coastal Asia Minor: Caria to Cilicia* (2013).
- Liebenam 1900 W. Liebenam, *Städteverwaltung im Römischen Kaiserreiche* (1900).
- Magie 1950 D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor, Vol. I-II* (1950).
- OGIS Orientis Graeci Inscriptiones Selectae: Supplementum Sylloges Inscriptionum Graecarum.
- Öztürk 2010 H. S. Öztürk, "Yazıtların Işığında Myra ve Çevresinin Antik Çağ Tarihi", bk.: Çevik 2010, 295-303.
- Petersen – von Luschan 1889 E. Petersen – F. von Luschan, *Reisen im südwestlichen Kleinasien, II: Reisen in Lykien, Milyas und Kibyrtis* (1889).
- Reitzenstein 2011 D. Reitzenstein, *Die lykischen Bundespriester* (2011).
- Rousset 2010 D. Rousset, *De Lycie en Cabalide: La convention entre les Lyciens et Termessos près d'Oinoanda. Fouilles de Xanthos, Vol. X* (2010).

- Schuler 2004 Ch. Schuler, "Die hellenistische Gymnasiarchie", bk.: Kah – Scholz 2004, 163-192.
- Schuler 2005 Ch. Schuler, "Die Griechischen Inschriften von Phellos", bk.: M. Zimmerman, "Eine Stadt und ihr kulturelles Erbe: Vorbericht über Feldforschungen im zentrallykischen Phellos 2002-2004", MDAI(D) 55, 2005, [250-269] 215-270.
- Schuler 2007 Ch. Schuler, "Augustus, Gott und Herr über Land und Meer", Chiron 37, 2007, 383-403.
- Şahin 1999 S. Şahin, "Epigraphische Mitteilungen aus Antalya I. Inschriften aus Pamphylien und Lykien", EA 31, 1999, 37-52.
- Şahin – Adak 2007 S. Şahin – M. Adak, *Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae* (2007).
- SEG Supplementum Epigraphicum Graecum.
- TAM Tituli Asiae Minoris.

Abstract

An Inscription from Myra Honouring Platon, the Priest of the Lycian League, and his Family

In the 2011 campaign of excavations at Myra, a new honorary monument was uncovered just in front of the rear wall of the theatre's stage building. The monument is comprised of four inscribed blocks registered as no. 72 by the author and was erected in honour of Platon the priest, his father Polyperchon, and his son Platon II after their deaths. The inscription can be dated to the Late Hellenistic-Early Roman periods based on the letter-forms.

The honorary inscriptions presented in this article introduce a wealthy family of Myra from the Late Hellenistic-Early Roman periods. It is possible to track this family for four generations, and they seem to have undertaken certain magistracies and benefactions only within Myra. However, Platon I was the eponymous priest of the Lycian League, which shows that the family had ascended the ranks among the dignitaries of the League. It is not known at the present time whether family members undertook other services at the League level afterwards. It is possible that ongoing excavations will uncover other inscriptions that will cast light onto the subsequent generations of this family.

Res. 1
Bloklar toplu (önden)

Res. 2
Bloklar toplu (yandan)

